

Wilde en cultuurplanten combineer ze voor meer vlinderplezier

Er zijn veel meer wilde planten dan cultuurplanten die voedsel bieden aan de rupsen. Bij nectarplanten ligt dat anders: er zijn evenveel cultuurplanten die met hun nectar vlinders lokken als wilde planten. Het leek me daarom leuk om naar de verschillen tussen wilde en cultuurplanten te kijken wat het nectaraanbod betreft.

Tekst:
Welmoed Huisman
robinia-tuin.nl

Misschien lukt de nectar van wilde planten meer vlinders. Of zou deze nectar van een betere kwaliteit zijn dan die van cultuurplanten? Zou de nectar van een cultuurplant vergelijkbaar zijn met een milkshake terwijl een wilde plant meer een voedzaam groentesapje produceert? Nou is er niets mis met een milkshake, maar een dagelijkse portie groenten kan natuurlijk ook geen kwaad.

Wild of exoot

Vaak is het zo dat de vlinders minder op cultivars afkomen dan op de oorspronkelijke soort. Dat zou betekenen dat die meer (of betere) nectar levert dan de cultivar. Zo heb ik op het gele zonnekruid (*Helenium autumnale*), een wilde uitheemse plant, op een kwekerij in Engeland vlinders gezien, maar op de cultivars ernaast nauwelijks. Arie Koster, die boeken schrijft over bijen, heeft eenzelfde ervaring. Het eerdergenoemde zonnekruid krijgt in zijn boek de hoogste score voor nectar en pollen, een 5, terwijl de cultivar 'Moerheim Beauty' een 3 krijgt. Dus ook voor bijen is bij deze plant de soort, of wilde uitheemse plant, het aantrekkelijkst. Laten we eens kijken naar enkele cultuurplanten.

Duizendschoon (*Dianthus barbatus*) komt van origine in Midden- en Zuid-Europa voor. In tuinen in Nederland zie je veelal cultuurvariëteiten. Vlinders en bijen kun je er vaak op zien. Of de voedselwaarde vergelijkbaar is met een milkshake weet ik niet. Want ook een milkshake trekt gewoonlijk veel bezoekers. Omdat ik alleen ervaring heb met de cultivars en niet met de originele soort, weet ik niet welke de meeste

Oranjetipje op judaspenning.

vlinders trekt. De citroenvlinder op de foto zit op een cultivar die ik als bosje bloemen heb gekregen. *Dianthus barbatus* is een kortlevende plant die zich goed uitzaait en zo lang kan standhouden in een gewone border. Al met al het proberen waard. Duizendschoon kun je zelf zaaien evenals *Lunaria*, *Hesperis* en *Centaurea jacea*.

Judaspenning (*Lunaria annua*) is inheems in Zuid-Europa, maar ook bij ons is de plant ingeburgerd. Er zijn cultuurvariëteiten van met bontbladig blad en met witte bloemen. In mijn tuin lijkt het erop dat de wilde soort meer vlinders lokt dan de bontbladige cultivar. Zowel voor de nectar als voor het blad, dat als rupsenvoer dient. De witte delen van het bonte blad zullen waarschijnlijk minder voedingsstoffen bevatten dan de groene. *Lunaria annua* is een tweejarige plant die zichzelf goed uitzaait; de zaaddozen lijken op penningen, vandaar de Nederlandse naam judaspenning. De penningen hiervan staan mooi in (droog)boeketten.

Damastbloem (*Hesperis matronalis*) is verwant aan de judaspenning. Deze plant is inheems in Zuid- en Centraal-Europa. Het is net als de judaspenning een waardplant voor het oranjetipje en andere leden van de koolwitjesfamilie, maar hij bloeit wat later. Mede omdat het allebei waardplanten zijn, hebben ze een meerwaarde voor vlinders. Of hun nectar beter is voor de vlinder dan de nectar van bijvoorbeeld een zinnia of dahlia? Ik zou het niet weten. Zinnia's en dahlia's zijn echte cultuurplanten, die toch vlinders lokken. Maar ja, als je voor kinderen een groentesapje

Citroenvlinder op duizendschoon.

en een milkshake neerzet, zullen de meesten toch voor de milkshake gaan. Vandaar dat ik deze of andere cultuurplanten altijd zou combineren met wilde planten. Omdat de natuur wilde planten zelf maakt en waarschijnlijk evenveel aandacht geeft aan goede nectar als aan een mooi uiterlijk, terwijl mensen vooral de planten met een mooi uiterlijk selecteren. Daarnaast heeft een aantal wilde planten meer te bieden aan rupsen. En zonder rupsen geen vlinders!

Standplaats

Naast de soort plant is het van belang op welke plek hij staat. Het wilde inheemse knooppkruid (*Centaurea jacea*) trekt in mijn tuin geen vlinders, terwijl hij toch als vlinderplant vermeld staat in de boeken. Is het de plek onder een roos, waardoor er minder vliegruimte is? Of is het de grondsoort: levert de knooppkruid op zure droge zandgrond minder nectar? Er komen wel wilde bijen op af, maar misschien levert de plant alleen pollen? Hetzelfde probleem heb ik met de wilde marjolein (*Origanum vulgare*) en de dropplant (*Agastache*) in mijn tuin. De herfstaster die ervoor staat lokt wel af en toe vlinders.

Wilde planten staan meestal niet boven aan ons lijstje met tuinplanten. Toch verdienen ze er een plek, naast de cultuurplanten. En dan het liefst die soorten waar vlinders gek op zijn. Damastbloem (*Hesperis matronalis*) is een makkelijke eerste stap naar meer wilde planten in je tuin. De plant doet het op veel plaatsen, ziet er leuk uit en is een waardplant voor vlinders. En bij alle vlinderplanten geldt: hoe

Welmoeid Huisman

Knooppkruid met wilde bij.

meer je van eenzelfde soort plant, hoe groter de kans op vlinderbezoek. Dat heb ik dit jaar ervaren met de Chinese bieslook, die na zes jaar in de tuin een flink aantal bloemen produceerde en waarop ik voor het eerst een vlinder heb gezien. Wat dat betreft zijn vlinders net mensen: hoe groter de winkel of hoe meer winkels van dezelfde soort, des te groter de kans op publiek.

Literatuur

- Plantenvademecum voor tuin, park en landschap, Arie Koster. Fontaine Uitgevers 2007.
- Vlinders, rupsen en waardplanten, Heiko Bellmann. Tirion Natuur 2007.
- Wilde bloemen op kleur, Rae Spencer-Jones en Sarah Cuttle. Nederlandse vertaling 2006, Groenboekkerij.

Overzicht van mogelijke plantencombinaties	
<i>Centaurea jacea</i> (knooppkruid, lila bloem, h80, bl 6-8)	φ Δ Δ ♀
<i>Coreopsis</i> (meisjesogen, gele bloem, h40, bl 7-9)	φ Δ ♀
<i>Nepeta</i> 'Walkers Low' (kattenkruid, lilapaarse bloempjes, h65, bl 6-8)	φ Δ ♀
<i>Hesperis matronalis</i> (Alba) (damastbloem, geurende lilaroze (of witte) bloem, h70-90, bl 5-6)	φ φ Δ Δ ♀
<i>Anchusa azurea</i> (ossentong, blauwe bloemen, h80-120, bl 5-8)	φ Δ ♀
<i>Allium atropurpureum</i> (sierui, donkerpurperen bloem, h70, bl 6-7)	φ Δ ♀
<i>Geranium</i> 'Rozanne' (ooievaarsbek, blauwe bloemen, h30, bl 7-10)	φ Δ ♀
<i>Lunaria annua</i> (judaspenning, paarsroze bloemen, h90, bl 4-5)	φ φ Δ Δ ♀
<i>Euphorbia polychroma</i> (wolfsmelk, geelgroene bloem, h30-50, bl 4-6)	♀
<i>Ajuga reptans</i> (zenegroen, paarsblauwe bloemen, h15, bl 5-6)	φ Δ Δ ♀
<i>Ribes sanguineum</i> 'White Icicle' (rode ribes, witte bloemen, h2m, bl 4-5)	φ Δ Δ ♀
<i>Tulipa negrita</i> (tulp, h50, bl 4)	
<i>Dianthus barbatus</i> (duizendschoon, witte, roze en rode bloemen, h40-60, bl 6-8)	φ Δ ♀
<i>Muscaria armeniacum</i> (blauw druifje, h20, bl 4-5)	φ Δ ♀
<i>Geranium sanguineum striatum</i> (ooievaarsbek, zachtroze bloem, h25, bl 6-9)	φ Δ ♀
<i>Lavandula angustifolia</i> 'Hidcote' of 'Silver Blue' (lavendel, h45, bl 6-7 of 6-8)	φ Δ ♀
Symbolen	
φ = waardplant dagvlinder	Δ = waardplant nachtvlinder
φ = nectarplant dagvlinder	Δ = nectarplant nachtvlinder
♀ = nectarplant zweefvliegen/bijen/etc. = potentiële prooien voor libellen	
h80 = plant is 80 cm hoog	bl 7-9 = plant bloeit van maand 7 tot in maand 9 (juli tot in september)